

### III. KÁROLY URALKODÁSA

#### Betagozódás a Birodalomba: Magyarország a Dunai Monarchiában

- **III. Károly (1711-1740)**
- a spanyol örökösödési háború után a birodalom súlypontja az örökös tartományokra helyeződött át.
- A király a magyarokkal megegyezésre törekedett
- szatmári béke: Mo. a birodalom része marad
- **1712/15. ogy. (Pozsony)** – rendi kiváltságok védelme
- megerősítette a szatmári békét
- MO csak saját törvényei alapján kormányozható
- lemondás az önálló magyar hadsereg felállításáról- ehelyett: nemesi felkelés
- de: a nemesi adómentesség a lényeg itten
- rendi jog: adók és az újonclétszám megszavazása
- köv.: abszolutizmus térnyerése – a reguláris hadsereg az Udvari Haditanács alá tartozik, Erdély és a Határőrvidék pedig nem tartozik többé Mo-hoz. – a rendek nem támaszkodhatnak rá többé.
- Abszolút monarchia, az uralkodó kezében a hadügy, külügy, pénzügy, többnyire rendeletekkel irányít, az adók és az újonclétszám megajánlására hív össze rendi országgyűlést a király

#### 1722/23-as ogy.: Közigazgatási reform és Pragmatica Sanctio

##### Pragmatica Sanctio

- Magyarország és Ausztria közjogi viszonyát 1918-ig szabályozta
- a két birodalomfél csak együttesen öröklődik – MO és az örökös tartományok – a külső ellenséggel szemben közösen lépnek fel
- a Habsburg leányági örökösödést elfogadják
- Mo különállása a Birodalmon belül
- a magyar rendek hatásköréből kivonták a szabad királyi városokat és a kiváltságos területeket (Jászság, Hajdúság)
- Horvátországnak megmaradt autonóm közigazgatása
- Erdély önálló igazgatású országgyűlés és törvények
- a három kiváltságos nemzet laza politikai uniója
- Rendi dualizmus: királyi /birodalmi hatáskör: hadügy, pénzügy, külügy
- Rendi hatáskör: ogy és a megyei közigazgatás ( súly: itt hajtják végre a törvényeket, a kormányzatnak itt már nincs hivatala)

##### Közigazgatási reform: új államszervezet

- cél: államszervezet modernizálása
- **A végrehajtott hatalom kormányzói útján valósul meg**
- a király irányítása alá tartoznak
- **Magyar Kancellária**
- Bécsben működött
- kapcsolatot tartott a birodalmi hatóságokkal

- továbbította az uralkodó rendeleteit, leiratait a Helytartótanácshoz
- élén a királytól kinevezett kancellárral ( általában katolikus főpapok- a nyitrai püspök)
- **Helytartótanács** - Pozsonyban, majd Budán működik
- élén a rendek által választott **nádor**, többnyire Habsburg főherceg;
- feladatköre a király utasításainak végrehajtása, ( tehát kormányzati szempontok érvényesítése)
- törvények, királyi rendeletek végrehajtása
- belső közigazgatás, közállapotok felügyelete (oktatás, vallás, kultúra, cenzúra, ipar, kereskedelem, úthálózat, stb. ügyei).
- a Magyar Kancellária és a nemesi vármegye között elhelyezkedő új törvényszék
  - a pénzügy és igazságügy kivételével minden kormányzati feladat ellátása,
- törvények, királyi rendeletek végrehajtása (oktatás, vallás, kultúra, cenzúra, ipar, kereskedelem, úthálózat, stb. ügyei).
- a vármegyék útján hajtja végre feladatait (**52 megye**, élükön az uralkodó által kinevezett főispánok, alattuk vármegyei nemesség által választott alispánok);
- működése során rendi szempontok is érvényesültek, nemcsak kormányzati érdekek ( mivel nemesek, főpapok a tagjai)
  
- **Magyar Kamara** a bécsi udvari kamarának alárendelt Pozsonyban, élén kinevezett, **megbízott elnökkel**
- pénzügyek

**Az igazságszolgáltatás** csúcsán az uralkodó áll, alatta a

- **hétszemélyes tábla**, élén a **nádorral**, mint a legmagasabb fellebbviteli fórum; (Pozsony) – a rendek választják
- a **királyi tábla** alkotja a felsőszintű igazságszolgáltatási fórumot, élén(Pozsony)-**személynök** ( király nevezi ki)
- **4 kerületi tábla**, majd
- vármegyei ítélőszékek, úriszékek, legalul pedig a
- mezővárosok, községek bírái.

**Az országgyűlés**

- Pozsony –nyelve latin/ király hívja össze
- Uralkodó: felterjeszti a törvényjavaslatokat
- Kétkamarás: Leirat, felirat, egyeztetések,
- alsó tábla: 2-2 vármegyei követ, 1-1 városi-+ távollévő főrendek követei
- felső tábla: főpapság, arisztokrácia – személyesen vesznek részt
- kerületi ülések (nem hivatalos, de itt alakítják ki a köznemesek az álláspontjukat)
- egy.: súlyozott szavazás + nem mindenkinek volt szavazata: minden megyének külön szavazata volt, de az összes városi és egyházi követnek egy-egy.
- Rendek legfőbb fegyvere: adó-és újonclétszám megajánlása (adószedéshez, toborzáshoz kellett a rendek beleegyezése)
- A király és a rendi országgyűlés megegyezése nyomán szentesíti a király a törvényeket, melyeket a vármegyék hajtanak végre vagy szabotálnak, kiegészítve a helyi vármegyei jogszabályalkotással (pl. jobbágyköltözések ügyében). Statutumok alkotása.

## **Vármegye**

- közép-és alsófokon önálló végrehajtó hatalom - törvényeket a vármegyék hajtják végre vagy szabotálják, alkotása.
- a központi hatalom ellenpólusa
- élén a király által kinevezett főispán (általában: örökös – kiskorúság esetén: királyi adminisztrátor)
- alispán: a vármegyei kormányzat első embere
- közgyűlés: egy-egy követek megválasztása, követutasítások, beszámoltatása – helyi vármegyei jogszabályalkotás (pl. jobbágyköltözések ügyében). Statutumok alkotása.
- Közgyűlés: megyei tisztségviselők megválasztása: másodalispán, szolgabírák, jegyző – szerény díjazás- a jómódú középbirtokosokból kerülnek ki
- Hatalmi ágak nem váltak szét a vármegyében

## **Vallásszabadság**

- ellenreformációs módszereknek vége
- de: protestáns vallásszab. nincs
- állami kedvezmények, adományok a katolikus egyháznak
- 1731-ben a protestánsok vallásgyakorlatát szabályozta III. Károly rendelete, a Carolina Resolutio: protestáns vallásgyakorlat csak az 1681. évi törvénybe felvett ún. artikuláris helyeken folytatható. (és a protestánsok szabad vallásgyakorlatát mondta ki)
- de: felekezeti ellentétek felerősödése – köv.: 1728/29. rendelet: korlátozza a protestánsok vallásgyakorlatát - Büntette a katolikus vallás elhagyását, vegyes házasságokat csak katolikus pap köthetett. Korlátozta a protestáns hivatalviselést (vallásukba ütköző esküszöveggel).

## **Erdély közigazgatása**

- Bécs: Erdélyi Udvar Kancellária
- Gubernium - a Helytartótanácsához hasonló jogkör



